

Šedá literatura v STK: nové aktivity, nové obzory

Petr Novák

Státní technická knihovna, Praha

P.Novak@stk.cz

Proč se zabývat ŠL

- ✘ není běžně dostupná prostřednictvím knihkupectví
- ✘ těžko se vyhledává
- ✘ těžko se získává
- ✘ má specifická pravidla zpřístupňování
- ✓ přináší nejčerstvější poznatky

Co do ní spadá

Typ	Produkuje	Autorská práva
VŠ kvalifikační práce	VŠ	Autor/škola
Výzkumné zprávy	Výzk. inst., VŠ	Instituce
Sborníky z konferencí	Různé instituce	Pořad./Editor?
Firemní literatura	Firmy	Firma
Preprinty	Autor	Aut/Vydavatel
Programy	Autor	Aut/Inst
Nepublikované výukové dokumenty (multimed.)	Aut/Inst	Aut/Inst
... a další		

STK a šedá literatura - historie

- systém SIGLE a kooperace v asociaci EAGLE
 - 16 členských zemí
 - za ČR: STK a Knihovna AV ČR
 - cca 900 000 záznamů ŠL
 - 63% reporty, 32% disertace
 - přírodní vědy:technika:spol.vědy = 1:1:1
 - UK 51%, DE 26%, FR 10%, NL 6%, zbytek světa 7%

Mezinárodní systém pro šedou literaturu SIGLE

SIGLE

[SIGLE Database Access](#)
[Document Delivery](#)
[How to search](#)

Prime Topic

[United Nations](#)

EAGLE

[Who we are](#)
[How to join](#)

[SIGLE ToolBox](#)
[What is Grey Literature?](#)
[The role of SIGLE](#)

[Feedback](#)

The **E**uropean **A**ssociation
for **G**rey **L**iterature **E**xploitation

EAGLE

The **E**uropean **A**ssociation for **G**rey **L**iterature in **E**urope is a co-operative network for identification, location and supply of **G**rey **L**iterature. **EAGLE** is a non-profit association formed by the **N**ational **C**entres participating in **SIGLE** (**S**ystem of **I**nformation for **G**rey **L**iterature in **E**urope). It produces and provides access to the bibliographic database **SIGLE**. All documents referred to can be obtained through the National **SIGLE** Centres.

GL5: Fifth International Conference on Grey Literature
Grey Matters in the World of Networked Information, Celebrating GL Conferences 1993-2003,
4-5 December, Amsterdam (NL)
<http://www.greynet.org/pages/2/index.htm>

Katalog šedé literatury STK

STÁTNÍ TECHNICKÁ KNIHOVNA

KATALOG ŠEDÉ LITERATURY obsahuje výzkumné a technické zprávy, disertace, sborníky z konferencí, konferenční materiály aj. Vyhledávat lze podle libovolné položky.

Neznáte-li přesnou formulaci dotazu, použijte zástupný znak % (před hledaným řetězcem, případně i za ním)

Volby pro dotaz

autor	<input type="text"/>
korporace	<input type="text"/>
název anglicky	<input type="text"/>
název konference	<input type="text"/>
původní název	<input type="text"/>
místo vydání	<input type="text"/>
nakladatel	<input type="text"/>
datum publikování	<input type="text"/>
počet stran	<input type="text"/>
dostupnost	<input type="text"/>
klíč. slova v češtině	<input type="text"/>

Volby řazení řádků

Seřadit podle 1.	% <input type="text"/>	Ascending <input type="text"/>
2.	% <input type="text"/>	Ascending <input type="text"/>
3.	% <input type="text"/>	Ascending <input type="text"/>
4.	% <input type="text"/>	Ascending <input type="text"/>
5.	% <input type="text"/>	Ascending <input type="text"/>

Komunikace vědeckých informací: významné dokumenty I.

- zpráva OCLC:
The 2003 OCLC Environmental Scan: Pattern Recognition report
(<http://www.oclc.org/reports/escan/>)
- Evropská unie:
 - i2010 : Digitální knihovny
(http://ec.europa.eu/prelex/detail_dossier_real.cfm?CL=cs&DosId=193359)
 - Studie vědeckého publikování v Evropě (EK)
(http://ec.europa.eu/research/science-society/pdf/scientific-publication-study_en.pdf)

Komunikace vědeckých informací: významné dokumenty II.

- Dlouhodobý záměr MŠMT pro oblast VŠ na období 2006 – 2010

(http://www.msmt.cz/Files/PDF/DZ_SWOT_30_8_05.pdf)

- Koncepce trvalého uchování knihovních sbírek tradičních a elektronických dokumentů v knihovnách ČR do roku 2010

(http://knihovna.nkp.cz/knihovna61/koncepce_uchovavani.htm)

- Novela VŠ zákona 552/2005 Sb. §47b

Průzkum prostředí – zpráva OCLC

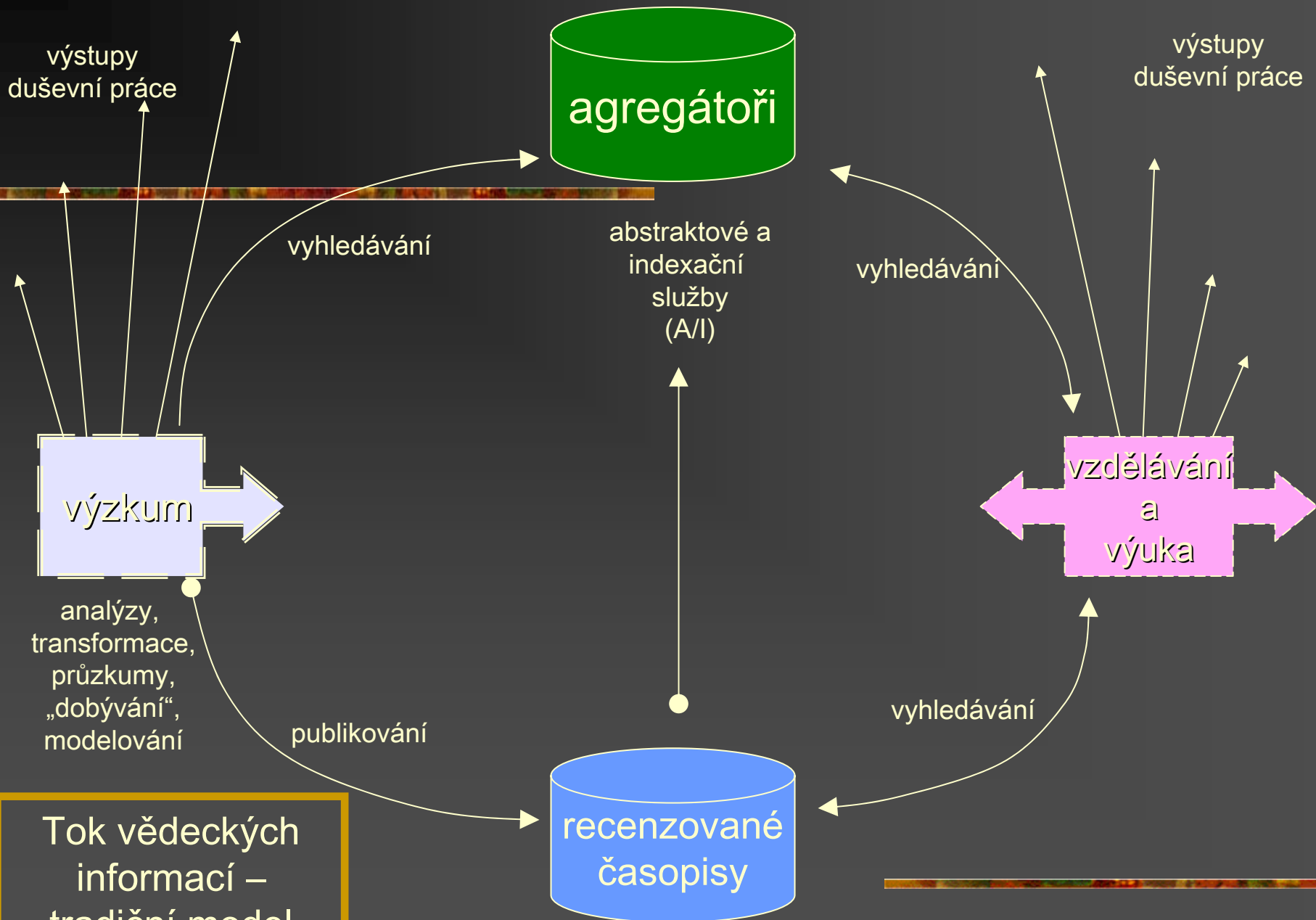
„... v pozadí, v podzemí a za oponou vyvstávají systémy, přístupy a zvyklosti, které lze označit jako „under construction“. Následující schémata nastiňují proměny prostředí:

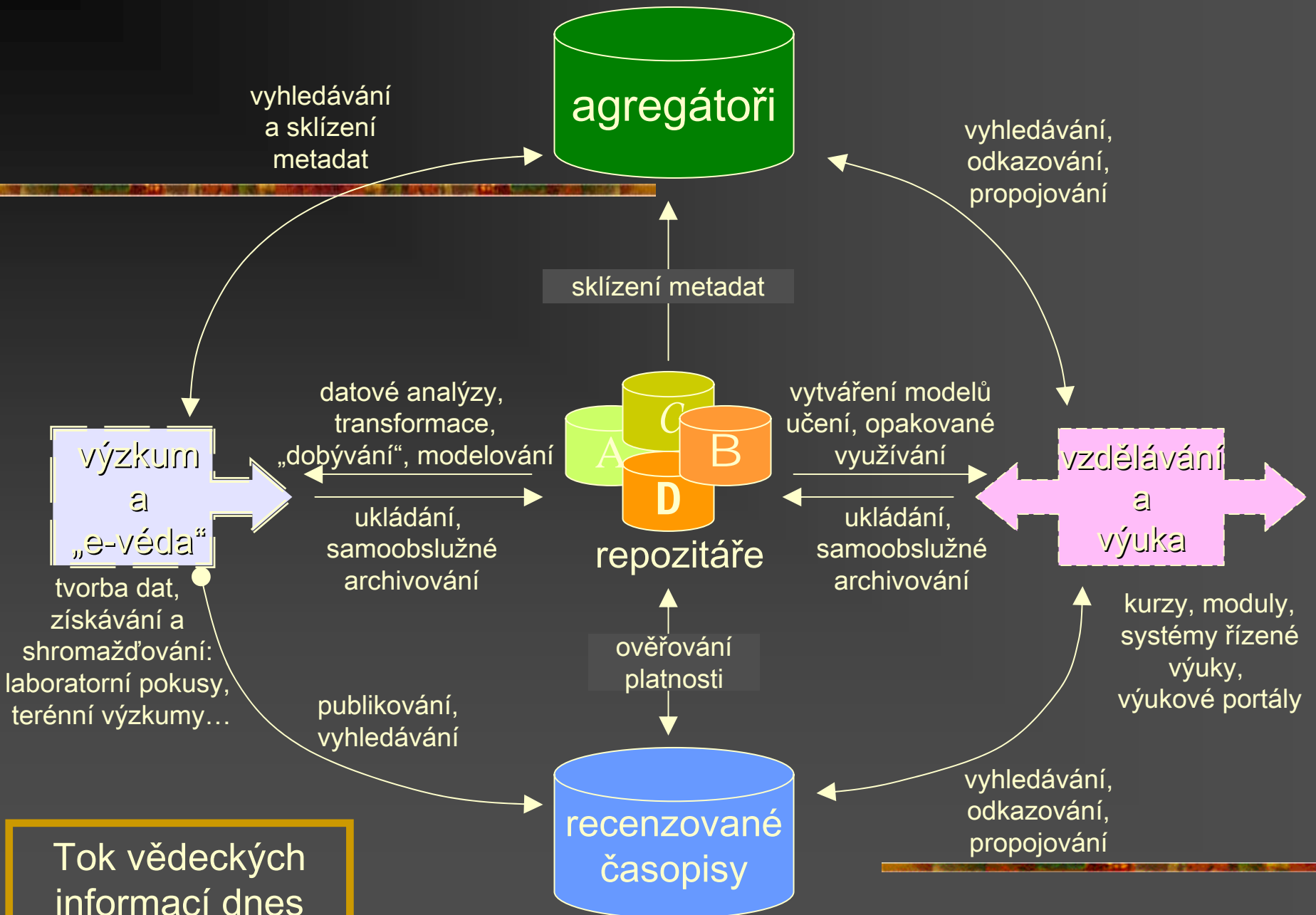
- **Repozitáře** – institucionální, osobní nebo komunitní, oborově i obecně zaměřené.
- **Služby agregátorů** – může se jednat o komerční služby (EBSCO, ProQuest) nebo služby vytvářené uživatelskými obcemi (ResearchIndex).
- **Knihovny** – jejich potenciál v oblasti šíření informací novými kanály je nezpochybnitelný. Role knihoven může nabývat různých rozměrů:
 - správce institucionálních repozitářů,
 - držitel/správce licence komerčních služeb poskytovaných externími dodavateli,
 - prostředník pro ukládání a samoobslužné archivování,
 - poskytovatel služeb lokálních trvalých repozitářů.“

Definice role knihoven – zpráva OCLC

*Knihovny díky své **podstatě informačních a paměťových institucí** mají možnost a schopnost **určovat budoucí vývoj** v oblasti systémů správy znalostí. Jsou předurčeny k tomu, aby pokračovaly ve **vytváření vazeb a vztahů**, zprostředkovávaly služby umocňující **hodnoty vytvářené vědeckými obcemi** a potvrdily svoji **roli důvěryhodných institucí pro oblast vědy, výzkumu a vzdělávání.***

Tok vědeckých informací dnes

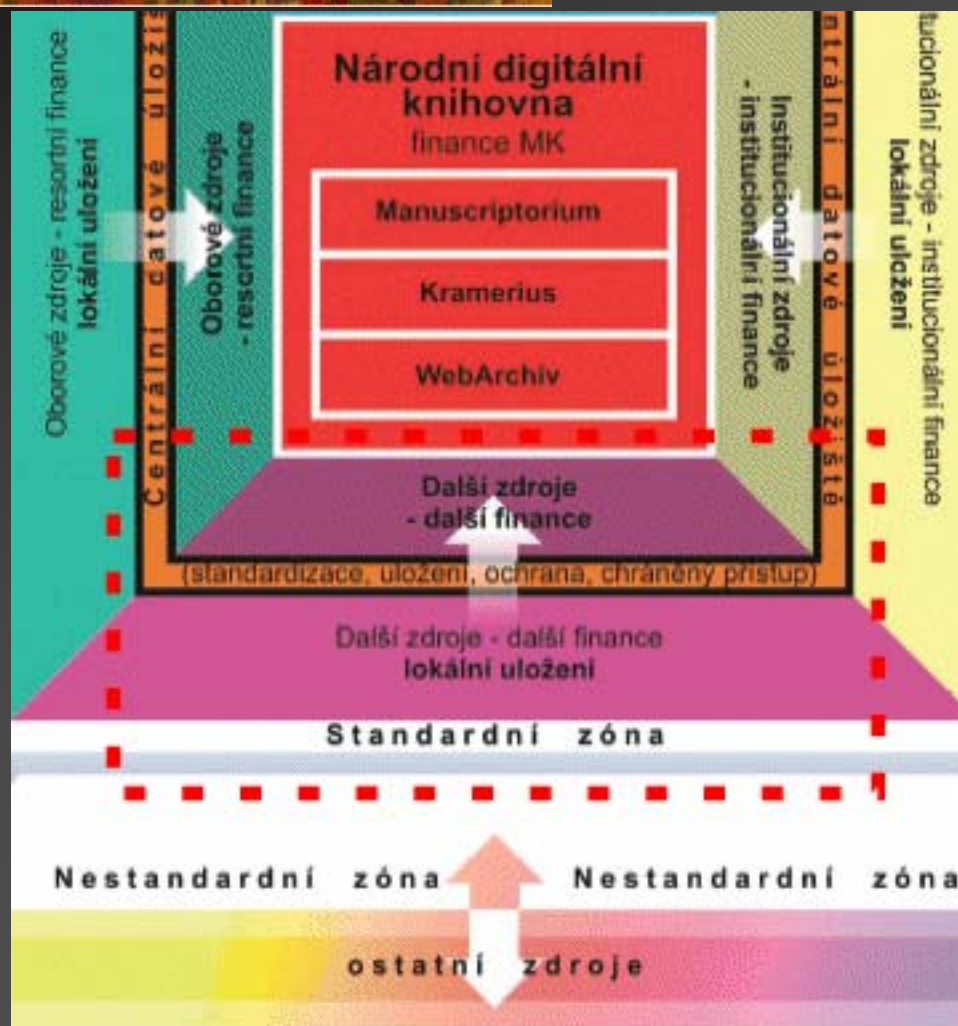
Studie ekonomického a technického rozvoje trhu vědeckého publikování v Evropě

Výsledkem řada doporučení, mezi nimi i týkající se rozvoje zmíněných modelů publikování:

- přístup veřejnosti k výsledkům krátce po publikování,
- stálá dostupnost,
- interoperabilita s dalšími systémy umožňující další šíření,
- další výzkum, zejména v oblasti autorského práva, alternativních modelů šíření a vývoje souvisejících technologií.

Koncepce trvalého uchování knihovních sbírek do roku 2010

VŠ zákon §47b

Zveřejňování závěrečných prací

- (1) Vysoká škola **nevýdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce**, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.
- (2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem o obhajobu práce musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny jejich vyložením k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může z vyložené práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.
- (3) Platí, že **obhajobou práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona**, bez ohledu na výsledek obhajoby.

Motivace

- výsledky výzkumu placeného z veřejných prostředků by měly být veřejně dostupné – bohužel neexistuje legislativa
- V ČR jsou výsledky výzkumu a vývoje publikované mimo oficiální kanály prakticky nedostupné
- Aktivity komise e-VŠKP při AKVŠ
- Zánik asociace EAGLE a jejího systému SIGLE
- STK je stále pověřena zpracovávat disertace a grantové zprávy
- zájem Knihovny AV ČR o spolupráci v otázce šedé literatury
- zájem mezinárodních organizací a institucí (EU) o stav repozitářů digitálních dokumentů v ČR

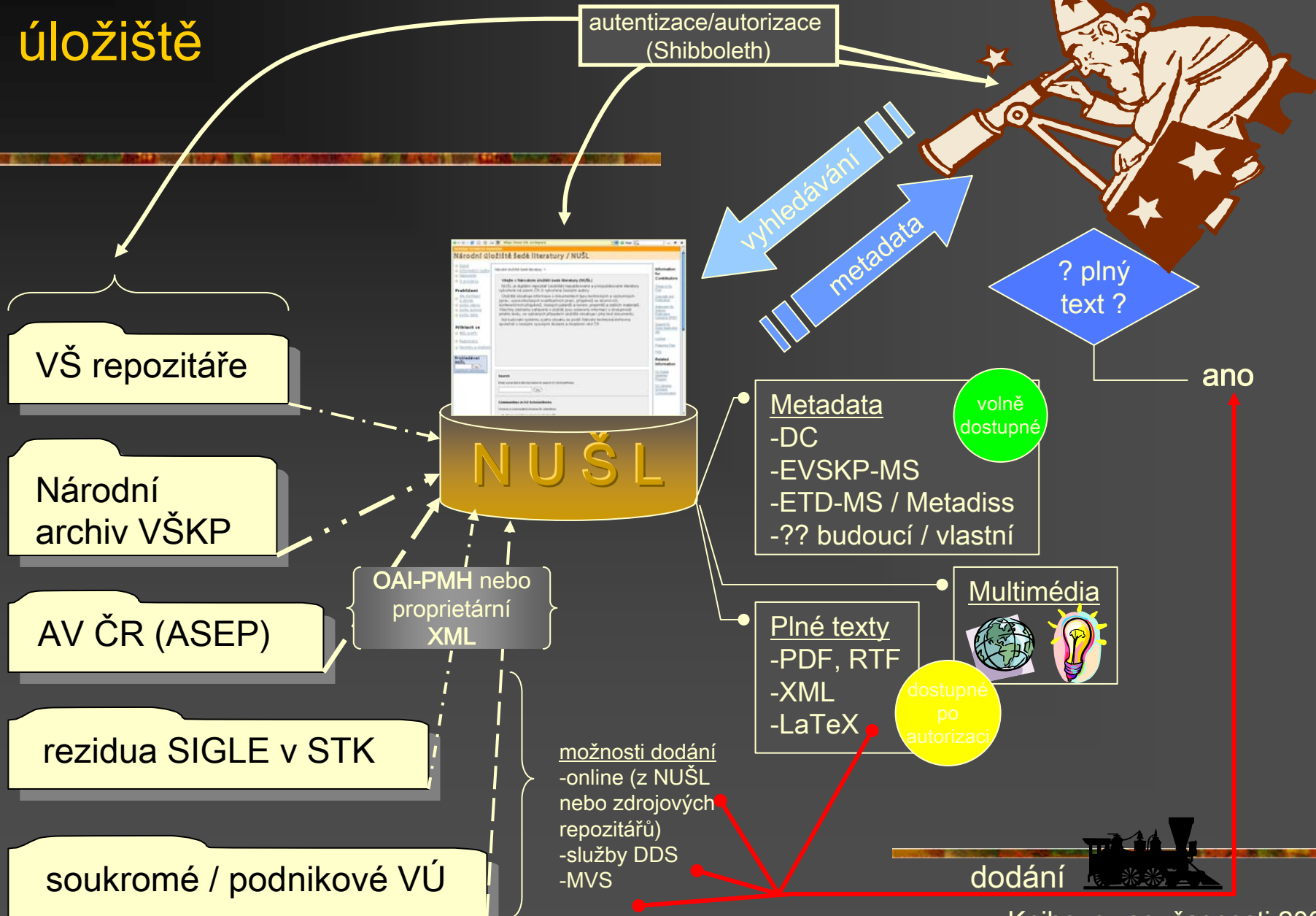
Co teď?

Národní úložiště šedé literatury
(= NUŠL)

úložiště ~ repozitář (archiv s rozšířenými
možnostmi šíření metadat i plných textů)

Funkční schéma úložiště

Co může poskytnout STK

- pro projekt
 - HW a SW
 - úložiště (pro ty, kdo [ještě] nemají vlastní) se zárukou autentikace /autorizace přístupu
 - místo pro schůzování a školení
 - Č-A heslář pro věcnou klasifikaci (PSH)
 - odbornou pomoc při zpracování ukládaných dokumentů
-

Na čem je třeba se shodnout

■ Prozkoumat existující projekty a co lze, **opsat!!!**

- Minimální soubor metadat pro každý typ ŠL
- Pravidla zápisu metadat
- Protokol pro žeň metadat do NUŠL
- Protokol pro objednávku dodání primárního plného textu
- Protokol pro finanční clearing

- Šablony, workflow
- Pravidla / politika dlouhodobé archivace
- Technická metadata digitálního dokumentu

společné

lokální

Možnosti dalšího využití

kromě ŠL:

- repozitář archivu e-zdrojů (backfiles)
- repozitář studijních materiálů (např. PIVO, e-skripta, ... a další)
- [institucionální] repozitář dokumentové produkce

Děkuji za pozornost

Při zpracování příspěvku byly využity prezentace
ředitele STK Ing. Martina Svobody
z konferencí EUNIS a AKVŠ

Podrobnější info ve sborníku

Petr Novák, p.novak@stk.cz